HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

עד שתחיה המכה תגן. וד' לילות לקטנה מאי עבידתייהו: **איכא אחת.** ושלש בעי למיתב לה לבד ב' דקטנות: **אי אמרת בשלמא בוגרת בעלמא.** שביסת לאחר שבגרה: **איכא לה טפי.** מלילה אחת דאית לה ב' לילות מש"ה יהיב להך משבגרה לילה אחת שלמה ואע"ג דנבעלה קודם לכן דכי היכי דאהני בעילות קטנות למבצר חדא מד' לילות הייתנות לנערה דהא אמרינן כל בעילות שבעל אינן אלא אחת הא לילה אחת מיהא מבצרי דתו לא יהבינן לה ד' אלא ג': **אהני נמי בעילת נערות למבצר חדא.** מלילות דבגרות ותו לא הלכך להך בוגרת שנבעלה קודם לכן יהבינן מיהא לילה אחת מהשתים: **אלא אי אמרת בוגרת.** לילה הראשון ותו לא אמאי איכא לה (ה) להך אחת בימי בגרות א"כ בעילות דקודם לכן מאי אהנו חדא בעילה הוא דבעי למיתב לה בימי בגרות ולא כל הלילה: **וג' בימי נערות.** וליכא הכא בגרות כלל. ודקשיא לך הא לא משכחת ג' עונות של ג' חדשים בימי נערות מי סברת כו': **לווסיה דרב.** בוגרת כל לילה הראשון: **לא יאונה בו.** שלא נכשל זה בדבריו: **משנקפו שניו.** זקנה: **נתמעטו מזונותיו.** קשין לבא: **גשיו.** ליין: **ובשר בדיו.** לשמן: **הדפין.** זהו הדלת שנותנין על הענבים: **הלולבים.** היינו חופיא דאיסקוד"א שמנקיס בה את הגת: **והעדשין.** זו היא הגת עצמה שהענבים נתונים שם: העקלים

וכי תימא בציר הוא דליכא הא טפי איכא. במסכת קדושין (דף עט.) פרש"י דלא גרסי' ליה (בגבל) דבגלא בגבל נמי משמע לא פחות ולא יותר (ו) מיהו נראה דאי לאו בגבל מצינו לפרושי הכי אין שיעור הקטן שבין נערות לבגרות אלא ו' חדשים והוה משמע שפיר דאיכא טפי: **אלא** דיהיב לה אחת בימי קטנות ושתים בימי נערות דו'. מדמסיק לקמן מי סברת דכל תלתא ירחי חדא עונה מכלל דבך היה סבור מתחלה וע"כ אי הראשונה שבקטנות רחוקה מן השניה ו' חדשים והשאר ג' ג' אם לא כן לא היו מתוך י"ב חדש ואי"כ כי מסיק תלתא בימי נערות וכל תרי ירחי חדא עונה לא היה צריך לשנות סדר העונות אלא כל תלתא ירחי חדא עונה הראשונה לפני הנערות והשניה בתחלת נערות והשלישית באמצע נערות ג' ירחים אחריה והרביעית בסוף נערות ויש לומר דניחא ליה להש"ס להשוות הפסקות הבילות זו מזו כמו שהוא יכול ואע"ג דבילת קטנות צריך שתהא ו' חדשים לפני נערות דאם לא כן לא היו י"ב חדש מ"מ נראה דלאו דוקא בשלא בעל אלא ו' חדשים לפני נערות דהא אפילו בעל כל ימי משך קטנות קאמר דאינו אלא בעילה אחת הילכך אי כל חדא תלתא ירחי תהיה השניה שבתחלת נערות סמוך לבילה אחרונה של קטנות מש"ה קאמר כל תרי ירחי חדא עונה השניה תהיה בסוף ג' חדשים של נערות רחוק מסוף קטנות והשלישית לסוף ד' חדשים והרביעית לסוף ו' חדשים וריחוקה שוה תרי תרי ירחי וכן כדקס"ד מעיקרא בכל תלתא ירחי חדא עונה היא שוה בזה הענין ג' חדשים לפני קטנות וממשכות הבילות עד סוף קטנות דאינה אלא בילה אחת ומש"ה לג' חדשים באמצע נערות ומש"ה לג' חדשים בסוף נערות ורביעית ג' חדשים בבגרות (ו) אי הראשונה בסוף קטנות והשניה באמצע נערות והשלישית בסוף נערות ג' חדשים בבגרות: **סבר** למעבד עובדא כוותיה דרב **ואפילו ראתה.** וא"ת והא אפילו אי לא הוה מפליג בין ראתה לא ראתה מ"מ לא ה"ל למעבד כרב דהא מסקינן לקמן רב ושמואל דאמרי תרוייהו הלכה בועל בעילת מצוה ופורש וי"ל דאי לא עביד כהך דלקמן לא הוה מקפיד שמואל דמ"מ הוה עביד כמתני' אבל בהך שהיה רוצה לעשות מה שלא אמר רב מעולם בזה היה מקפיד שמואל:

הדפין והלולבים והעדשין. העדשין פ"ה זו היא הגת עצמה שהענבים נתונים בה ובס"פ בתרא דמסכת ע"ז (דף עה.) קאמר בעו מיניה מר' אבהו הני גורגי דעובדי כוכבים מהו פרש"י וכן בערוך גורגי עקלים ופשיט ליה מהא מתני' דהדפין והלולבין וכו' דעקלים מנגבן ופרש"י התם דמדפשיט מהך מתני' ש"מ דעיקר היא הילכך סמכינן עלה למשרי גת בהדחה ולא סמכינן אברייתא דלעיל הגת והמחך דקתני של עץ ושל אבן מנגבן והן טהורין וזהו תימה אי מייתי ההיא ברייתא דהדפין לגבי עקלין דליכא דפליג (ב) אבר דברים דפליג אידך ברייתא עלה וליכא טעמא למסמך עליה ומיהו מטעם דבשל סופרים הלך אחר המיקל הוה מצי פסיק כוותיה ועוד דבתוספתא דטהרות גרסינן הדפין והלולבין והעדשין מנגבן והן טהורין ומיהו אומר ר"י דאפי' אי גרסינן מדיתן בגירסת הספרים ל"ק לברייתא דלעיל דעדשין לאו גת עצמה הוא אלא עיגול של טיט שמכניד על הענבים שבגת לדורכן וכן פי' בערוך בערך טלפח והוא יש לאומר בפ' המוכר הבית (ב"ב דף סז:) מאי יש טלפחא ולפי שהוא עגול קרוי עדשים וטלפחא ונקרא יש על שם שהענבים נעצרים על ידו ומתמלאת יין כמים יכסו על יש ומה שלא שנה הכא דין גת היינו משום שהיא כבדה ואינה מטלטלת כל כך ומשתמרת יותר מטומאה מכל כלי הגת שיד הכל ממשמשין בהן וכן בהמוכר הבית לא הוצרך לשנות (ו) גת כי פשיטא שמכר את (ה) הגת עצמו ומכר את היקבים דקתני בגמרא לאו היינו גת כפרש"ש אלא כמו שפירש הערוך סלים שמביאין בהן זיתים לבית הבד ור"ת מפרש דהך מתני' בכלי בית הבד אייר כדאמר באיזהו נשך (ב"מ דף עד.) גבי מעטן של זיתים והא מחסר מכמר ועיולי לבי דפי וגבי עביטו של ענבים נקט ועיולי לבי מעצרתא וכן עדשין דפרק המוכר את הבית (ב"ב דף סז:) קאמר להו גבי בית הבד דקאמר המוכר את בית הבד מכר את היס ומפרש מאי יס טלפחא והיינו עדשין דהכא וכן עקלים מצינו בבד בפרק זה בורר (סנהדרין כו.) לעקל בית הבד אני צריך ובהגוזל בתרא (ב"ק קטו:) כשעקל בית הבד כרוך עליה ואע"ג דפתח בתרתי גתיו ובית בדיו טמאים גת שייריה כדקאמר בהחולץ (יבמות דף לח:) כתובה לב"ש שייריה ומיהו קשה הלא דמי אי התם שייר לב"ש מ"מ תני לב"ש אבל הכא אמאי תנא גת כלל אי לאו לאשמועינן בהו מידי אלא ע"כ משמיענו בבד ומינה שמעינן דגת כיוצא בו וע"ק אי לא מיירי אלא בבד היכי פשיט דגורגי דעובדי כוכבים דהיינו עקלין דגבי גת דלענין יין נסך מעקלין דברייתא דאייר בכלי בד אלא ע"כ צ"ל דתנא בד ומייתי נשמע גת וכיוצא בו ורשב"ג נמי קאמר מגת לגת ומבד לבד דדינם שוה ועוד אומר ר"י דאפילו לפירש"י דפי' דעדשין היינו גת ולגירסת הספרים דגרסי' מדיתן לא פליג אברייתא דגת ומחך דקתני מנגבן והן טהורין דהתם בשל עובדי כוכבים מיירי לפיכך מחמירין לנגב אע"ג דאינן מזופפין כדקתני אם היו מזופפין אסורין והך דהכא אייר בשל ישראל ונגע בהן עובד כוכבים כדקתני מי שהיו גתיו ובית בדיו טמאין ומש"ה סגי בהדחה וכן צ"ל לרבא דאמר התם ב"ש פירוש דבעי ניגוב אלא שזפתה אבל דרך בה בלא זפיתה לא וכהך ברייתא קתני של עץ ושל אבן מנגבן והם טהורין ואם היו מזופפין אסורין אלמא בלא זפיתה נמי בעי ניגוב אלא מתניתא אייר בשל עובד כוכבים ומיהו קשה דהיכי פשיט גורגי דעובדי כוכבים מעקלין דברייתא דשמעתין דלמא דעובדי כוכבים חמירי וי"ל דאע"ג דבגת מפלגינן בין ישראל לשל עובדי כוכבים יש דברים דלא שייך לאפלוגי בהו כמו גבי זורות וגבי דבר שמכניסו לקיום דאפי' לפי שעה גזרו בהו רבנן ל"ש דישראל ל"ש דעובדי כוכבים ומש"ה מייתי דאייר שפיר מעקלים (ו) אי (ג) בגורגי של טיפא ושל גמי אייר ומייתי דאייר דאפי' בשל ישראל מיישנה שניס עשר חדש:

היינו

מסורת הש"ס

ה) כתובות לט. קדושין עט., ב) [יבמות קכא. חולין נט.], ג) [ל"ל אני נתתי לכם], ד) ע"ז עה. [תוספתא ספי"ח דטהרות ע"ש וע' בר"ש מ"ח פ"י דטהרות], ה) [וע' תוס' כתובות לט. ד"ה וכ"ת], ו) ועיין רש"ל שבתב דלפי גי' שלפנינו וכיביעת ג' חדשים הכא אז בתקוס אז, ז) גי' רש"ל בד, ח) גי' רש"ל הבד וע"ש בתוס', ט) [ל"ל אז],

תורה אור השלם

1. לא יָאנֶה לַצַּדִּיק כָּל אֱוֶן וּרְשָׁעִים מָלְאוּ רָע:
משלי יב כא

2. וְגַם אֲנִי נָתַתִּי לָכֶם נִקְיוֹן שִׁנַּיִם בְּכָל עָרֵיכֶם וְחֹסֶר לֶחֶם בְּכֹל מְקוֹמֹתֵיכֶם וְלֹא שַׁבְתֶּם עָדַי נְאֻם יְיָ:
עמוס ד ו

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אלא וכו' אמאי יהיב לה רבי להך אחת: (ב) תוס' ד"ה הדפין וכו' וליכא דפליג על זה גבי שלר: (ג) בסה"ד מעקלים אי נמי בגורגי של טיפא:

לעזי רש"י

אישקוב"א. מטאטא.

מוסף רש"י

אין בין נערות לבגרות אלא ו' חדשים. משתמיש שתי שערות הויא נערה נאותן שתביא משתים עשרה שנה והלאה, ומשתביאה עד שתבגור שהם חדשים ומו לא (כתובות לט.) כשהביאה בימי נערות אינה שוהה לטיות בוגרת אלא שהם חדשים, ופעמים שהיא ממהרת לבגור ומימיה ניכרים בדליה כדתנן במס' נדה (מו.) פבה בוחל ומלל (קדושין עט.). **לא יאונה לצדיק כל און.** לא ילרע, לא מזדמן לו עבירה בלי **דעת** (משלי יב כא). **הדפין.** הן העשוין כמין דלת ונותנן על התפוח, **והלולבין** עלטיתא אשקיפ"ל, שמכבד בה הענבים המתפזרין לאוספן, **והעדשין.** היינו גת עצמה שקורין מיי"ע, מדיתן. בגיס (ע"ז עה.).

עין משפט נר מצוה

יא א מיי' פ"ג מהל' מאכלות אסורות הל"ב סמג עשין מח טוש"ע יו"ד סי' רלד סעי' ל בהג"ה:

יב ב מיי' פ"ה מהל' מאכלות אסורות הל' כב:

יג ג מיי' פי"ח מהל' מאכלות אסורות הל' כד ופי"ח מהל' טומאת אוכלים הל"י:

תוס' הרא"ש

לעולם דיהב לה אחת בימי קטנות וג' בימי נערות. וכדמסיק דתרתי ירחי הוה חד עונה וכגון שבעל ששה חדשים לפני נערות בעילה ראשונה ואחת בסוף שני חדשים לנערות ואחת לסוף ד' חדשים לנערות ואחת לסוף נערות. ותימה ואמאי חזר בו ממאי דהוה ס"ד דתלתא ירחי הוו חד עונה השתא נמי נימא הכי וכגון שבעל שניה בתחלת נערות וג' באמצע נערות וד' בסוף נערות. ור"מ תירץ מדקאמר ד' לילות מתוך י"ב חדש משמע דכל הביאות היו מופלגות זו מזו. ואי ביאה שניה הויא בתחלת נערות א"כ לא היו ראשונה ושניה מופלגות זו מזו. דכל מה שבעל בתוך ו' חדשים חשיב כלילה אחת ואפי' היה המעשה כך שלא בעל אלא בעילה ראשונה בקטנות כשנשאה מ"מ כיון דאפי' אי בעל כל ששה חדשים דקטנות הוו כמו לילה אחת בעי לאוקומי דאיכא הפלגה בין ביאת קטנות לביאה ראשונה דנערות: **סבר** למיעבד עובדא כוותיה דרב. ואע"ג דרב עצמו פסק לקמן בועל בעילה מצוה ופורש (או) דימלא לא שמיע ליה. א"נ מנימין סבר לה כמתני' ובזה לא היה מקפיד שמואל. אבל במה שהיה רוצה לסמוך על מילתיה דרב מה שלא אמר מעולם על זה שייך למימר לא יאונה לצדיק כל און שלא יכשלו בדבריו: **העדשים** פרש"י גת עצמה. ולא נהירא לר"ת דא"כ הו"ל למיתני ברישא דכולהו. אלא היינו עיגול של טיט שמניחין על הדפין שעל התפוח להכביד על הענבים ולסותחן. וכן פי' בערוך בערך טלופחא. והוא ים דתנן בפ' המוכר את הבית המוכר את בית הבד מכר את הים. ומפרש התם מאי ים טלופחא ולפי שהוא עגול כעדשה נקרא טלופחא דעדשים מתרגמינן טלופחי'. ומה שנקרא ים. לפי שעל ידו נעצרים הענבים בגת ושופעין כיס. ותדע לך דקתני התם המוכר את בית הבד מכר את הים ואי יש היינו גת עצמה או בד עצמה מאי איצטריך למיתניה פשיטא שמכרו: